

PLEKBERAAD OUD-HERLAER

TRY-OUTS VOOR HET LANDSCHAP VAN DE TOEKOMST

Hoe verbind je een diverse groep betrokkenen met een landschap in transformatie? Hoe kun je zintuigen en verbeelding inzetten om samen te denken over de toekomst van een plek? Dit plekberaad werkt volgens de methode van een *try-out*: in samenwerking met kunstenaars wordt een wandeling vormgegeven met artistieke en participatieve interventies, waarin het landschap op nieuwe manieren kan worden ervaren.

WAAROM

Een plekberaad als manier om letterlijk en figuurlijk meer in contact te komen met de (eigen) omgeving en met elkaar. Al wandelend door een gebied zorgen verschillende kunst- en ontwerppraktijken ervoor dat deelnemers met al hun zintuigen bewust worden van de vele processen en verhalen die samen de plek hebben gevormd. Door anders te kijken, te voelen, luisteren, ruiken en proeven, ervaar je de samenhang van alle levende en niet-levende onderdelen van een landschap, van het microscopische leven in de bodem tot de infrastructuur.

Niet de mens, maar het ecosysteem staat centraal. Het is dus niet zozeer een gesprek tussen mensen, maar eerder een gezamenlijke gewaarwording van de kwaliteiten en kwetsbaarheden van de plek. Deze variant op een plekberaad noemen we daarom een 'try-out': het is een oefening in het collectief luisteren naar en zorg dragen voor de natuurlijke omgeving aan de hand van artistieke concepten en methoden. Dit als basis voor meer begrip van de noden van de plek en de collectieve verantwoordelijkheid om 'hoeders van de lange termijn'¹ te worden. Denk bijvoorbeeld aan het samen luisteren naar het leven onder onze voeten of het ervaren van de invloed van de verandering van het klimaat op het overschot of tekort aan water op een plek.

¹ Dit idee van planoloog Peter Pelzer staat voor de mentaliteit die kathedraalbouwers ertoe dreef om te bouwen voor een toekomst ver voorbij de grenzen van hun eigen bestaan. "Gelijkheid tussen generaties vereist een langetermijnperspectief", zo stelt hij in zijn essay 'Verantwoordelijk voor de Toekomst: op zoek naar een planologie van de lange termijn'. Daarin daagt hij planologen en ontwerpers uit om hun tijdshorizon te verleggen. Klik voor een PDF versie van het essay op [deze link](#).

WAT

Tijdens de plekberaden wandelen we samen door het gebied en zoeken we naar sporen van vergeten geschiedenissen en mogelijke toekomst. Gedurende een aantal uur reizen we door tijd en ruimte en worden we vergezeld door kunstenaars die ons helpen om dicht bij het landschap en elkaar te komen. Voorkennis van de plek is niet nodig. We putten uit de collectieve kennis en ervaring van alle deelnemers. Net als bij een zwerm vogels staat de eindbestemming niet volledig vast. Er is wel een gedeeld gevoel van een looprichting of -route, maar de interactie onderweg is belangrijker dan het bereiken van een precieze bestemming.

Ieder plekberaad wordt kort ingeleid door een facilitator die iedereen welkom heet, het idee van het plekberaad en het programma toelicht en een aantal speciale gasten voorstelt. Deze gasten geven vanuit hun eigen specifieke kunst- of ontwerppraktijk input aan de wandeling door een aantal denk- en kijkwijzen en concrete (fysieke) oefeningen te introduceren.

De overige deelnemers stellen zich niet voor. Iedereen is in eerste instantie anoniem, waardoor een gevoel van gelijkwaardigheid kan ontstaan. Het feit dat bepaalde mensen bijvoorbeeld een belangrijke maatschappelijke functie vervullen of al heel lang betrokken zijn bij de plek, is tijdens het plekberaad van minder groot belang dan de collectieve intelligentie die ontstaat door de meer collectieve en intuïtieve ervaring. In die zin is iedereen eventjes bevrijd van bestaande verantwoordelijkheden en worden mogelijke meningsverschillen tijdelijk terzijde geschoven.

Na de korte introductie start de wandeling die een vooraf bepaalde route volgt met tijd en ruimte om daarvan af te wijken, afhankelijk van de veranderende omstandigheden en groepsdynamiek. De uitgenodigde kunstenaars en ontwerpers brengen onderweg artistieke en creatieve ideeën, referenties en concrete methoden en acties in die deelnemers helpen om het landschap anders te ervaren. Denk aan specifieke kijk- en luisteroefeningen, verhalen over het verleden of actuele ontwikkelingen, experimenten met elementen van het landschap (zoals de bodem of de bomen) en performatieve momenten waarin deelnemers zich tijdelijk in een andere tijd of positie wanen.

De facilitator(en) begeleiden de groep, en houden de tijd in de gaten, maar idealiter zorgt de groep als geheel voor een geleidelijke beweging en richting waarin iedereen een plek

vindt. In totaal duurt de try-out anderhalf tot twee uur. Hierdoor is er enerzijds tijd om je te verliezen in en verbinden met de plek, maar blijft er ook genoeg energie over om te reflecteren op de ervaring.

De wandeling eindigt in principe waar die begon met een gesprek waarin deelnemers hun verschillende ervaringen kunnen delen. De facilitator(en) voeden het gesprek met vragen over bijvoorbeeld de dingen die mensen onderweg hebben opgemerkt, de urgenties die zij op grond hiervan zien, en de stappen richting een duurzame ontwikkeling die zij zich kunnen voorstellen.

VOOR WIE?

Bijzonder geschikt voor personen en plekken die behoefte hebben aan meer kennis van de ecologie en geschiedenis van een plek, aan een sterkere relatie tussen mensen en hun (natuurlijke) omgeving, en lijnen willen trekken tussen verleden en toekomst en tussen verschillende perspectieven op dezelfde plek. Dit plekberaad draagt eraan bij dat deelnemers gaandeweg en collectief 'hoeders van de lange termijn' voor een specifieke plek worden.

Kort gezegd komt het erop neer dat iedereen bijdraagt aan een beter begrip van de plek, van haar geschiedenis, actualiteit en toekomst en al het leven dat er was, is en (niet meer) zal zijn. Deelnemers leren over bomen en zaden als bron van toekomstspeculatie, komen in aanraking met verborgen lagen van het landschap en leren verhalen kennen die hun begrip van de plek fundamenteel veranderen en voor meer verbinding met het landschap en elkaar zorgen.

Specifiek is dit type plekberaad geschikt voor mensen die teveel of te weinig kennis van een plek hebben, bijvoorbeeld omdat ze geen aanknopingspunten zien of juist blind zijn voor bepaalde aspecten van het landschap door een teveel aan kennis en eenzijdige benadering. Denk aan politici en beleidsmakers die het landschap opnieuw willen ontdekken, niet als (hoofdpijn)dossier, maar als plek met potentie voor meer maatschappelijke verbinding. Of aan bewoners die de plek mijden of juist claimen en zich willen bevrijden van hun particuliere kijk en openstaan voor nieuwe perspectieven en daarmee onderdeel worden van een gemeenschap.

Dit type plekberaad is bijzonder geschikt voor personen die betrokken zijn bij langlopende trajecten rondom bijvoorbeeld ruimtelijke ingrepen in historische en kwetsbare landschappen. Door dit type plekberaad op te nemen in het proces van visie- en besluitvorming, ontstaat een breder gedragen en dieper geworteld idee van de waarde en potentie van specifieke plekken.

HOE?

Voor deze vorm van een plekberaad is het belangrijk dat er genoeg tijd en ruimte is voor een grondige verkenning van een plek, zowel tijdens de voorbereiding als tijdens het beraad zelf.

Het begint met de plek zelf. Afhankelijk van het type proces waarbinnen het plekberaad een rol speelt, kan worden uitgegaan van beschikbare informatie (beleidsplannen, nieuwsartikelen, sociale media posts, wetenschappelijke publicaties, etc.) en / of de expertise van mensen die nauw betrokken zijn bij het proces (grondeigenaren, overheden, vertegenwoordigers van ondernemers en bewoners, etc.) om antwoorden te vinden op deze en andere vragen:

- Welke (historische en recente) ontwikkelingen en urgenties spelen er?
- Welke partijen en personen zijn al betrokken?
- Welke specifieke plekken, routes, ruimtelijke elementen, etc. zijn relevant?
- Welke rol kan een plekberaad in de vorm van een try-out spelen in het ontwikkelen van 'hoeders van de lange termijn'?

Wat volgt is een gesprek met direct betrokkenen

- Hoe kan een try-out helpen bij het doorbreken van een aanneme, naar het maken van een nieuwe verbinding;
- Spelen er bepaalde gevoeligheden of zijn er ingewikkelde kwesties, die op een andere manier benaderd kunnen worden;
- Welke type deelnemers zouden in ieder geval aanwezig moeten zijn?
- Waardenkompas, mapping van belangrijkste waarden voor de plek
- Handelsperspectief: welke acties kunnen we verbinden?

De betrokken kunstenaars hoeven niet alle ins en outs van de omgeving te kennen, zij komen met een frisse blik en een eigen artistieke praktijk. Wel is het belangrijk minstens

een of twee keer met hen de omgeving te bezoeken zodat ze een site-specifieke interventie of activiteit kunnen voorbereiden als onderdeel van het plekberaad.

Enkele belangrijke stappen en zaken om rekening mee te houden:

- Goede verkenning van route vooraf, waaronder een inschatting van tussenstops, fysieke obstakels en de tijd die het kost om je als groep te verplaatsen
- Zorgvuldige selectie en combinatie van kunstenaars die zich kunnen verplaatsen in de plek, het vraagstuk en de deelnemers en praktijken vertegenwoordigen die tot de verbeelding spreken en relevant zijn binnen de gegeven context
- Kennis inwinnen bij deskundigen, bijvoorbeeld van de landschapsbeheerder
- Helder vertrek- en eindpunt bepalen, ook in verband met bereikbaarheid met auto en fiets en toegang tot OV
- Deelnemers laten 'landen': welkomstmoment of -ritueel waarbij deelnemers de kans krijgen om zich op hun gemak te voelen
- Heldere taakverdeling: iemand die inleiding doet, iemand die op de tijd let, iemand die deelnemers in de gaten houdt...
- Vooraf anticiperen op het feit dat deelnemers bijvoorbeeld te laat komen, slecht ter been zijn, etc.
- Tijdens het plekberaad en na afloop helder communiceren over een eventueel vervolg.

PLEKBERAAD OUD HERLAER OP 26 EN 30 JUNI 2025

Toekomst van het Noord-Brabants landschap

Op donderdag 26 juni en maandag 30 juni 2025 vonden er twee plekberaden plaats rond de historische boerderij Oud Herlaer in natuurgebied Het Bossche Broek net buiten 's-Hertogenbosch. Tijdens deze zogenaamde 'try-outs' verkenden kunstenaars en een select gezelschap van omwonenden en andere betrokkenen de toekomst van deze plek, waar natuur, cultuur en landschapsbeheer op unieke wijze samenkomen in een dichtbevolkt gebied.

Oud Herlaer

Oud Herlaer is gelegen in het dal van de Dommel, een eeuwenoud cultuurlandschap en belangrijk waterbergingsgebied in het hart van Noord-Brabant. Op een relatief klein

oppervlak bestaat een grote diversiteit aan ecosystemen en landschapsvormen – van loof- en naaldbos tot akkers, moeras en rivieroeveren. Ook is er een grote biodiversiteit en rijke culturele geschiedenis die 3000 jaar terug in de tijd gaat. Het veranderende klimaat is hier duidelijk zicht- en voelbaar: van de extreme waterstanden tijdens het natte seizoen tot de ongekende droogte dit voorjaar. Recent hebben Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum hun krachten gebundeld om van Oud Herlaer een plek te maken waar ecologie en hedendaagse kunst elkaar en de veerkracht van het gebied versterken.

Harmonieus kunstlandschap

Het gebied wordt in de komende jaren ontwikkeld tot een harmonieus kunst-landschap, waarin kunst- en natuurgevoel een nieuwe betekenis krijgen. Dit plan is al langer in ontwikkeling, maar krijgt nu handen en voeten, waarbij de dialoog – met elkaar en de omgeving – centraal staat. Daarom organiseerden Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum in samenwerking met Loom – praktijk voor culturele transformatie en het Ministerie van de Toekomst een tweetal plekberaden over de toekomst van het landschap. Op 26 en 30 juni 2025 zette een diverse groep van betrokkenen, deskundigen en kunstenaars letterlijk en figuurlijk de eerste stappen in het landschap van Oud Herlaer om daarmee een grotere betrokkenheid te creëren bij deze plek die verscholen ligt tussen steden en wegen.

Reizen door tijd en ruimte

Tijdens de plekberaden wandelden we samen door het gebied en zochten we naar sporen van vergeten geschiedenissen en mogelijke toekomsten. Gedurende anderhalf uur reisden we door tijd en ruimte en werden we vergezeld door kunstenaars die ons hielpen om dicht bij het landschap en elkaar te komen. Kunstenaarscollectief de Onkruidenier nam ons mee op veldonderzoek (26 en 30 juni), Müge Yilmaz verzorgde een performance (26 juni), Giulia Pompilj & Steffie de Gaetano deden een artistieke interventie (30 juni) en al lopende reflecteerden we op kunst en landschap met Lucas Lenglet (26 juni) of Elmo Vermijs (30 juni).

De plekberaden hadden als doel om een brede groep mensen onderdeel te maken van de lange termijn ontwikkeling van het Bossche Broek en Oud Herlaer en om individueel en collectief, in de woorden van planoloog Peter Pelzer, “hoeders van de lange termijn” te worden.

UITKOMSTEN EN VERVOLG

Het plekberaad, in twee delen, vormde een belangrijke stap in de ontwikkeling van het kunstlandschap. Waar er in de oorspronkelijke plannen nog gesproken werd van een 'buitenmuseum' en werd uitgegaan van meer conventionele sculpturen die in het landschap zouden worden geplaatst, hielp het plekberaad om het idee van een 'kunstlandschap' en kunst die als het ware in symbiose met het landschap ontstaat, met elkaar te verkennen en te testen.

De directeuren en betrokken medewerkers van beide initiatiefnemers, Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum, konden met ogen zien, en met alle zintuigen ervaren, wat het kan betekenen als kunst ontstaat vanuit de plek en natuurlijke processen openbaart. Zowel tijdens de voorbereiding van de try-outs, als tijdens de gedeelde ervaring en evaluatie, overstegen de gesprekken de gebruikelijke abstractie van plannen en intenties, en konden ideeën en ambities direct getoetst en geïllustreerd worden door concrete, tastbare acties.

Overige deelnemers, waaronder omwonenden en betrokken organisaties, konden tijdens de plekberaden aan den lijve ondervinden wat de initiatiefnemers bedoelen met hun plannen voor een kunstlandschap. Bepaalde verkeerde verwachtingen en vooroordelen konden worden weggenomen tijdens de wandelingen. Tegelijkertijd was er ruimte voor kritische reflectie en suggesties voor specifieke veranderingen en toevoegingen die het concept verder versterken.

Door zowel initiatiefnemers als andere betrokkenen in de ontwikkelingsfase mee te nemen en met elkaar in contact te brengen ontstond veel wederzijds begrip en een gedeeld gevoel van betrokkenheid. Mensen die in het verleden van mening verschilden over het concept en de praktische uitvoering van het oorspronkelijke plan voor een 'buitenmuseum', vonden elkaar nu in een bijzondere ervaring en een open proces waarin plannen zich gaandeweg ontwikkelen.

De plekberaden vormden een cruciale bouwsteen voor het concept en meerjarenplan voor het kunstlandschap door de ideeontwikkeling vaart en richting te geven en bewijs te leveren voor bepaalde aannames die in een regulier proces pas veel later aan de weerbarstige werkelijkheid getoetst kunnen worden. Hierdoor konden de plannen op

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

practice
for cultural
transformation

┐
●
●
M

onderdelen aangescherpt of aangepast worden. Tegelijkertijd is door deze iteratieve en participatieve werkwijze meer draagvlak voor experiment en acceptatie van eventueel falen, omdat mensen zich sterker betrokken en medeverantwoordelijk voelen. In die zin is deze vorm van een plekberaad sterk geïnspireerd op de natuurlijke omgeving, waarin meer diversiteit en interactie tussen soorten ook voor meer veerkracht en verbondenheid zorgt en de overlevingskansen vergroot.

De ontwikkeling van het kunstlandschap gaat nu de volgende fase in en zal de komende jaren in toenemende mate zichtbaar en voor het publiek toegankelijk gemaakt worden. Het plekberaad vormt een belangrijke mijlpaal en krachtig model voor soortgelijke ontwikkelingen.

PROGRAMMA 26 EN 30 JUNI

15:00 Inloop – Buitenlokaal Haanwijk (Haanwijk 4a, Sint-Michielsgestel)

15:15 Welkom en introductie door Loom - praktijk voor culturele transformatie & Ministerie van de Toekomst

15:30 Vertrek verkennende wandeling rond Oud Herlaar met:

26 juni

Veldwerk over lange tijdlijnen met collectief de Onkruidenier

Performance 'The Water, The Soil, The Jungle' door Müge Yilmaz

Reflectie op kunst en landschap door Lucas Lenglet

30 juni

Veldwerk over lange tijdlijnen met collectief de Onkruidenier

Artistieke interventie door Giulia Pompilj & Steffi e de Gaetano

Reflectie op kunst en landschap door Elmo Vermijs

17:15 Nagesprek & borrel – Buitenlokaal Haanwijk

18:00 Afsluiting

ORGANISATIE

Michiel van Iersel	Loom
René Boer	Loom
Radna Rumping	Loom
Jacqueline Grandjean	Directeur Het Noordbrabants Museum
Joris Hogenboom	Directeur, Brabants Landschap
Ton Nelissen	Mede-initiatiefnemer, adviseur
Charlotte Hoitsma	Conservator Het Noordbrabants Museum
Arjen Simons	Hoofd Erfgoed, Brabants Landschap
Annemarie Flach	Het Noordbrabants Museum
Christiane Bosman	Ministerie van de Toekomst
Meta Knol	Ministerie van de Toekomst
Rosanne van Wijk	Kunstenaarscollectief de Onkruidenier
Ronald Boer	Kunstenaarscollectief de Onkruidenier
Giulia Pompilj	Ontwerper en artistiek onderzoeker

Müge Yilmaz	Kunstenaar
Lucas Lenglet	Kunstenaar
Elmo Vermijs	Architectonisch ontwerper
Maarten Nauw	Fotograaf

DEELNEMERS PLEKBERAAD 26 JUNI

Martijn Fliervoet	Districtsbeheerder Brabants Landschap
Rob de Vrind	Ecoloog/natuurkenner
Marcel Eekhout	Landschapsarchitecten Parklaan
Noortje de Brouwer	kunstenaar (ecologie)
Monique Willems	Stichting Adriaans
Ilse Vermeulen	Kunstenaar
Julius Wintermans	Galeriehouder Indruk
Theo Mathijssen	Architect Reset architecture
Anneke Klein	Buurtbewoonster Haanwijk
Fransje Gimbrere	kunstenaar en bestuurslid Cultuurfonds
Sabina Timmermans	Sabina Timmermans
Peter Raaijmakers	Wethouder St Michielsgestel

DEELNEMERS PLEKBERAAD 30 JUNI

Floris Alkemade	Architect
Rob Brinkhof	Ecoloog gemeente Den Bosch
Nike van Keulen	MTD Architecten
Sharon Oldekotte Vrolijk	directeur Cultuur BPD
Wineke van Muiswinkel	beeldend kunstenaar, adviseur BPD
Chris Jansen	Stuurgroep parkeerconvenant Haanwijk
Ton van den Bersselaar	Stuurgroep parkeerconvenant Haanwijk
Rutger van Batenburg	Stuurgroep parkeerconvenant Haanwijk
Valerie Houben	Ondertekenaar overeenkomst voetveer
Klaas van Leengoed	Hospitality director Kasteel Maurick
Erik Bolsius	Lokale ondernemer
Ivka Orban	Directeur Brabants Historisch Informatie Centrum
Yvonne Vos	wethouder Gemeente Vught
Frank van den Eijnden	directeur Van Gogh NP
Jan Speelman	secretaris Cultuurfonds Brabant

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

practice
for cultural
transformation

Maïke van Stiphout

Landschapsarchitect en Spreker voor de Levenden

Vragen?

Mail met Loom via info@loom.ooo of bel met 06-45824536

LOOM

Loom is een praktijk voor culturele transformatie. Gedreven door dialoog en verbeelding creëert Loom reflecties, voorstellen, oefeningen en daadwerkelijke alternatieven, die mensen samenbrengen rondom urgente kwesties. Loom ontwikkelt open en experimentele formats die het transformatieve potentieel van mensen en plekken zichtbaar maken en tot zijn recht laten komen. Loom initieert en faciliteert gesprekken, doet onderzoek, stelt tentoonstellingen en publieke programma's samen, publiceert boeken, adviseert organisaties en ontwikkelt gedeelde leerervaringen die gesprekken op gang brengen en strategische, geïnformeerde en duurzame besluitvorming mogelijk maken. Voortbouwend op haar jarenlange ervaring en brede expertise, legt Loom onverwachte verbindingen tussen initiatieven en instituten. Schakelend tussen uiteenlopende disciplines en schaalniveaus weeft Loom mensen en praktijken samen die geworteld zijn in verschillende werelden. Loom bestaat uit Katia Truijten, Mark Minkjan, Michiel van Iersel, Radna Rumping en René Boer, die nauw samenwerken met een steeds evoluerende groep van getalenteerde en ervaren professionals.

www.loom.ooo

Specifieke bijdrage aan Plekberaad Oud Herlaer

Concept voor invulling plekberaad

Selectie en begeleiding van kunstenaars

Facilitatie van plekberaad en vervolgtraject

ONKRUIDENIER

Kunstenaarscollectief de Onkruidenier is opgericht in 2013 en het team bestaat uit Jonmar van Vlijmen, Rosanne van Wijk en Ronald Boer. Het collectief onderzoekt historische, culturele en potentiële transformaties van de natuur en haar mogelijkheden de mens te evolueren. Zij doen – vaak in gezamenlijkheid met publiek – veldwerk, verzamelen planten, de verhalen en geschiedenissen die daaraan verbonden zijn. Als ecosysteem futuristen speculeren ze over aquatische cultuur om tot nieuwe interpretaties te komen over de relatie tussen mens en (stads)natuur, zowel boven als onder de zeespiegel. Een belangrijke rol hierbij speelt het bevragen van systemen die veelal als vanzelfsprekend beschouwd worden. In de ontwikkeling van hun werk zorgen interacties met publiek en experts zoals boeren, bewoners en wetenschappers voor nieuwe verhalen

www.onkruidenier.nl

Specifieke bijdrage aan Plekberaad Oud Herlaer

Onze bijdrage voor het plekberaad vertrekt vanuit de vraag: hoe kunnen bomen ons helpen om ons te verbinden met een plek, met elkaar en met de tijd zelf? We zien de boom als gids voor een reis door tijd en landschap – geworteld in het verleden, aanwezig in het nu en groeiend naar de toekomst. Op Oud Herlaer openen we een dialoog met de bomen die dit landschap dragen. Zo onderzoeken we hoe we toegang krijgen tot de lange tijdslagen van verleden, heden en toekomst. Aan het begin van de wandeling nemen deelnemers een tak in de hand: een eenvoudige metgezel en tegelijk een zintuiglijk verlengstuk van het lichaam. Met deze tak verkennen we het landschap en tasten we naar de tijdcapsules die in de bodem en tussen de bomen verborgen liggen. Via een serie sensorische en tactiele oefeningen leren we het landschap ervaren door de bomen zelf. We luisteren met onze vingertoppen naar de lagen in de aarde, zoals wortels zich vertakken en bladeren zich richten naar de zon. Met onze ademhaling worden we ons bewust van de wederkerige relatie tussen mens en boom: wat wij inademen, ademen zij uit – en andersom. Het plekberaad eindigt in een gezamenlijk ritueel. We planten onze takken terug in de aarde, verrijkt met kalk, koolstof en zaagsel – een symbolische gift, een klein medicijn voor de aarde. Zo keren we terug naar de bodem met een gebaar van zorg en toekomst: een nieuwe tijdiscapsule waaruit andere lagen kunnen ontspruiten. Met deze bijdrage hopen we dat deelnemers bomen ervaren als meer dan natuur alleen: als bondgenoten die ons dragen, spiegelen en helen – en die ons helpen om als gemeenschap steviger te wortelen.

GIULIA POMPILJ

Giulia Pompilj is een Italiaanse ontwerper en artistiek onderzoeker, gevestigd in Eindhoven. Haar werk onderzoekt de biologische, historische en sociale aspecten van ecosystemen, met behulp van een onderzoeksgedreven aanpak die wetenschappelijke methoden combineert met ambachtelijke verhalen. Gespecialiseerd in etnobotanisch onderzoek, doet ze veldwerk in ecosystemen in Europa en Zuid-Amerika. Haar proces omvat vaak natuurlijk verven, waarbij plantaardige materialen zowel medium als boodschap vormen – en zo de onderlinge verbondenheid van menselijke en ecologische systemen onthullen.

www.giuliapompilj.com

Specifieke bijdrage aan Plekberaad Oud Herlaer

Presentatie van het project "The Matter We Share", in samenwerking met ontwerper-onderzoekers Steffie de Gaetano, waarin ze gebruikmaakt van chromatografische belichtingen om verontreinigende stoffen in de rivierbeddingen van de Dommel te onthullen en zo licht werpt op de verweven geschiedenis van kolonialisme en industriële ontginning. Met dit werk willen ze een alternatief perspectief bieden op het verontreinigde water en bodem van de rivier.

MÜGE YILMAZ

Müge Yılmaz, geboren in Istanbul, woont en werkt in Amsterdam. Haar onderzoek presenteert speculaties beïnvloed door feministische sciencefiction en stelt verhalen over de toekomst voor via installatie, performance en fotografie.

www.mugeyilmaz.com

Specifieke bijdrage aan Plekberaad Oud Herlaer

Tijdens de performance 'The Water, The Soil, The Jungle' verschijnen er vreemde figuren in camouflagepakken die langzaam door het landschap dwalen. Geïnspireerd door vrouwelijke sjamanistische praktijken evolueren ze van deel van de omgeving, ogenschijnlijk gevormd door organische materialen van de plek zelf, tot autonome, fysieke lichamen die de confrontatie met mensen aangaan. Zijn ze zich bewust van onze aanwezigheid? Bewegen ze naar ons toe? Of zijn ze op weg naar een onbekend doel, voorbij ons menselijke voorstellingsvermogen? Juist de vervreemding en misschien zelfs gevoelens van onbehagen die je ervaart als je een van deze boswezens je pad kruist, zetten aan tot denken: over je relatie met je natuurlijk omgeving, over je plek in de wereld, over de invloed van andere, niet-menselijke of zelfs fictieve, karakter op onze beleving en de vraag hoe we een plek kunnen delen met een vreemdeling? Net als bij de meeste hedendaagse kunst gaat het niet om het geven van duidelijke inzichten of antwoorden, maar om het oproepen van vragen en het uitnodigen om open te staan voor het onbekende. Na verloop van tijd verdwijnt de afstand tot de vreemdeling en de aarzeling om contact te leggen. Met de traagheid van de bewegingen

van de boswezens, raak je langzaam verweven met alles om je heen - met de bomen, het water, de grond onder je voeten - en word je één met het bos.

ELMO VERMIJS

Elmo Vermijs (Tilburg, 1982) werkt op het raakvlak van kunst, architectuur en land(schap). Hij onderzoekt de relaties tussen ruimte, (afval)materialen en regeneratieve processen om nieuwe perspectieven te bieden op hedendaagse uitdagingen. Vermijs werkt nauw samen met lokale partijen en integreert materiaalonderzoek met nieuwe milieu-inzichten in zijn creatieve proces. Zijn werken, die vaak vergezeld gaan met publicaties, video's, workshops en dialogen, nodigen bezoekers uit tot een fysiek interactie met de installatie en de materialen. Door deze interactie worden kijkers aangemoedigd om na te denken over een spectrum van maatschappelijke vraagstukken en om hun relatie met de (leef)omgeving opnieuw te bevragen.

Hij woont en werkt op renegeratief landgoed de Kleverbergh, Erlecom, nabij Nijmegen.

www.elmovermijis.com

Specifieke bijdrage aan Plekberaad Oud Herlaer

Presentatie van project In StagingWood, waarin Vermijs samen met een wisselende coalitie van deskundigen onderzoek doet naar nieuwe verhoudingen tussen mens en bos. Wat betekent het om in dialoog te zijn met het bos? De vier stadia van de levenscyclus – ontkiemen, groei, verval en afsterven – zijn het uitgangspunt voor onderzoek dat leidt tot circulaire productieprocessen, installaties, publicaties, publieke programma's en seminars.

LUCAS LENGLET

In het werk van Lucas Lenglet (Leiden, 1972) spelen begrippen als insluiting en uitsluiting, dreiging, veiligheid en bescherming een grote rol. Met zijn installaties grijpt hij in op bestaande ruimtes en zet de relatie tussen binnen en buiten op scherp. De voormalige entree van het museum, waar 'buiten' overgaat in 'binnen', is bij uitstek een plek voor een ingreep van Lenglet. De werken die hij in de ruimte plaatst, verwijzen naar objecten die de overgang tussen binnen en buiten markeren: slagbomen, hekken of tralies. Zo tast hij de voortdurende wisselwerking tussen in- en uitsluiting af.

natuur dichtbij huis
Brabants Landschap

practice
for cultural
transformation

┐
●
●
M

www.lucaslenglet.com

Specifieke bijdrage aan Plekberaad Oud Herlaer

Presentatie van een voorstel voor een kunstwerk voor de Keerdijk in Sint-Michielsgestel

SAMENVATTING (LANG)

Het Plekberaad Oud-Herlaer, georganiseerd in juni 2025 door Brabants Landschap, Het Noordbrabants Museum, Loom en het Ministerie van de Toekomst, was een experimentele methode om de toekomst van het landschap van Het Bossche Broek en Oud Herlaer gezamenlijk te verkennen. Centraal stond het idee van kathedraaldenken: het vermogen om plannen en visies te ontwikkelen die verder reiken dan de korte termijn en waarvan de voltooiing misschien pas door toekomstige generaties zichtbaar wordt. In dit beraad werd gezocht naar manieren om deelnemers bewust te maken van hun rol als “hoeders van de lange termijn” – mensen die zorgdragen voor de duurzame ontwikkeling van ecologie, cultuur en gemeenschap, voorbij de waan van de dag.

Het plekberaad fungeerde hierbij als een oefening in vertraging en heroriëntatie. Niet de mens stond centraal, maar het ecosysteem. Via wandelingen, artistieke interventies en gezamenlijke zintuiglijke ervaringen leerden deelnemers de plek opnieuw kennen, voorbij bestaande meningen en belangen. Dit sloot aan bij het idee van kathedraaldenken: eerst luisteren en ervaren, dan pas handelen, met oog voor processen die honderden jaren in de tijd beslaan, zoals bodemvorming, waterstromen of biodiversiteit.

Het proces bood ruimte om anders naar landschap en tijd te kijken. Kunstenaars hielpen deelnemers letterlijk door de tijd te reizen – van vergeten geschiedenissen tot mogelijke toekomsten – en zo de plek te ervaren als een continuüm waarin verleden, heden en toekomst in elkaar grijpen. De collectieve ervaring droeg bij aan een gedeeld bewustzijn dat zorg voor een landschap ook verantwoordelijkheid voor toekomstige generaties betekent. Politici, beleidsmakers, bewoners en experts konden elkaar in deze setting ontmoeten als gelijkwaardige deelnemers, bevrijd van hun gebruikelijke rollen en meningsverschillen.

De plekberaden hadden een diepgaande invloed op de ontwikkeling van Oud Herlaer. Waar in de oorspronkelijke plannen nog sprake was van een ‘buitenmuseum’ met conventionele sculpturen, verschoof het perspectief door de try-outs naar een ‘kunstlandschap’: kunst die niet naast de natuur bestaat, maar er organisch uit voortkomt en met haar verweven raakt. Dit inzicht kwam niet voort uit theoretische discussies, maar uit tastbare, zintuiglijke ervaringen die tijdens de wandelingen werden opgedaan.

Voor de initiatiefnemers – Brabants Landschap en Het Noordbrabants Museum – betekende dit een belangrijke correctie en verdieping van hun visie. Zij konden met eigen ogen zien wat het oplevert om kunst te laten ontstaan vanuit de plek zelf en om natuurlijke processen zichtbaar te maken. Dit maakte het mogelijk om abstracte ideeën direct te toetsen en aan te scherpen.

De overige deelnemers, waaronder omwonenden, ontdekten wat de plannen concreet inhielden. Vooroordelen en misverstanden konden worden weggenomen en er ontstond ruimte voor kritische reflectie en suggesties. Belangrijker nog: doordat iedereen betrokken was in deze vroege ontwikkelingsfase, groeide er wederzijds begrip en draagvlak. Zelfs partijen die in het verleden tegenover elkaar stonden, vonden elkaar in de gezamenlijke ervaring en in het open proces waarin plannen mochten rijpen en veranderen.

Deze iteratieve en participatieve aanpak leverde niet alleen meer richting en vaart op, maar ook een grotere acceptatie van experiment en mogelijke tegenslagen. Mensen voelden zich mede-eigenaar van het proces, waardoor de kans op duurzame verbondenheid toenam. Net als in een ecosysteem zorgde de diversiteit van perspectieven en interacties voor veerkracht.

Het resultaat is dat de ontwikkeling van Oud Herlaer als kunstlandschap nu steviger verankerd is in een breed gedragen visie. De plekberaden bewezen hun waarde als cruciale bouwsteen voor het meerjarenplan: ze versnelden de ideeontwikkeling, boden bewijs en draagvlak, en toonden hoe een landschap op natuurlijke wijze richting kan geven aan culturele en maatschappelijke keuzes.

Zo werd Oud Herlaer niet enkel een fysieke plek, maar een voorbeeld van kathedraaldenken in praktijk: een project dat verder kijkt dan het heden, waarin deelnemers samen oefenen om hoeders van de lange termijn te zijn, met het landschap zelf als gids.

SAMENVATTING (KORT)

In juni 2025 vonden bij Oud Herlaer in Het Bossche Broek twee plekberaden plaats: bijzondere wandelingen waarin kunst en landschap samenkomen om de toekomst van

dit unieke gebied te verkennen. Het doel was om deelnemers bewust te maken van hun rol als “hoeders van de lange termijn” – mensen die zorgdragen voor een landschap dat niet alleen voor ons, maar ook voor toekomstige generaties waardevol blijft.

Tijdens de wandelingen namen kunstenaars de deelnemers mee op een reis door tijd en ruimte. Verhalen, performances en creatieve interventies hielpen om de plek met nieuwe ogen te zien: van oude geschiedenissen tot mogelijke toekomsten, en van microscopisch bodemleven tot de effecten van klimaatverandering. Politici, bewoners, experts en betrokken organisaties deden mee op gelijke voet, waardoor een bijzondere collectieve ervaring ontstond.

De plekberaden leverden belangrijke inzichten op. Oorspronkelijk lag het plan om van Oud Herlaer een ‘buitenmuseum’ te maken met traditionele sculpturen. Dankzij de try-outs verschoof het idee naar een ‘kunstlandschap’, waarin kunst in symbiose ontstaat met de natuur. Dit werd niet alleen besproken, maar direct ervaren: deelnemers zagen, hoorden en voelden hoe kunst en landschap elkaar kunnen versterken.

De aanpak zorgde voor meer begrip, draagvlak en betrokkenheid. Misverstanden en weerstand verdwenen, nieuwe ideeën kwamen boven, en er ontstond ruimte voor experiment. Het proces bewees dat wanneer mensen samen kijken, luisteren en ervaren, ze sterker verbonden raken met de plek én met elkaar.

Met deze eerste stappen is Oud Herlaer op weg om een voorbeeld van langetermijndenken te worden: een landschap dat door kunst, natuur en gemeenschap gezamenlijk vorm krijgt.